

Het beroepingswerk in protestants Nederland: Een trendanalyse

Drs. M.J. Wijma-van der Veen
Praktijkcentrum
Zwolle, 11 april 2019

praktijkcentrum
voor onderzoek en
dienstverlening in
de kerken

Inhoud

Het beroepingswerk in Protestants Nederland.....	3
1. Methodiek	3
2. Analyse	4
2.1. Analyse van de hele dataset.....	4
2.2. Analyse van de GKv-data	10
2.3. Analyse van de kandidatendataset	14
3. Conclusies.....	18
Verwijzingen.....	19
Bijlage 1. Samenvatting van kerkverbanden	20

Figuren

Figuur 1.1. Het totaal aantal beroepen van alle kerkverbanden per jaar	4
Figuur 1.2. Het gemiddeld aantal beroepen naar weeknummer	5
Figuur 1.3. Het aandeel beroepen dat wordt uitgebracht door ieder kerkverband, 2009-2018.....	5
Figuur 1.4. Het aantal beroepen dat wordt uitgebracht in ieder kerkverband, naar jaar	6
Figuur 1.5. Het gemiddeld aantal plaatselijke kerken per kerkverband, 2009-2018.....	7
Figuur 1.6. Het aantal beroepen als percentage van het aantal gemeentes per kerkverband	8
Figuur 1.7. Het gemiddeld aantal beroepen uitgebracht per gemeente	8
Figuur 1.8. Het gemiddeld aantal beroepen uitgebracht per beroepen persoon.....	9
Figuur 1.9. Het aantal weken dat een gemeente wacht tot ze een beroep uitbrengen op een andere predikant	9
Figuur 2.1. Aantal beroepen per jaar in de GKv	10
Figuur 2.2. Aantal unieke beroepende gemeentes en unieke beroepen personen	11
Figuur 2.3. Het gemiddeld aantal beroepen uitgebracht door gemeentes en ontvangen per predikant	12
Figuur 2.4. Het aantal weken dat een gemeente wacht tot het opnieuw uitbrengen van een beroep bij bedanken.....	12
Figuur 2.5. Aantal unieke beroepen kandidaten en niet-kandidaten	13
Figuur 2.6. Onderscheid gemiddeld aantal beroepen ontvangen door kandidaten en niet-kandidaten	13
Figuur 2.7. Het aantal beroepen dat een kandidaat krijgt binnen de GKv.....	14
Figuur 2.8. Het aantal beroepen dat een niet-kandidaat krijgt binnen de GKv	14
Figuur 3.1. Het totaal aantal nieuwe kandidaten per jaar	15
Figuur 3.2. Het totaal aantal kandidaten per kerkverband	15
Figuur 3.3. Gemiddeld aantal beroepen per kandidaat per kerkverband	16
Figuur 3.4. De gemiddelde duur in dagen tussen de beroepbaarstelling van een kandidaat en de intrede	16
Figuur 3.5. Het totaal aantal onberoepen kandidaten per kerkverband	17
Figuur 3.6. Aantal dagen dat onberoepen kandidaten wachten op een beroep.....	17

Het beroepingswerk in Protestants Nederland

Op de website www.dominees.nl wordt door dhr. Verkade bijgehouden welke beroepen er iedere week worden uitgebracht, met daarbij de naam van de roepende gemeente, de beroepen predikant, het aantal beroepen dat die gemeente al heeft uitgebracht en het aantal beroepen dat die predikant op zijn huidige standplaats heeft ontvangen, en in sommige gevallen ook of de bewuste predikant het beroep heeft aangenomen.

In aanvulling op het rapport “Onderzoek naar mobiliteitbeïnvloedende factoren bij predikanten en overwegingen van vacante gemeenten” (2019) wordt hierbij een analyse gepresenteerd van de dataset die beschikbaar is op dominees.nl. Dit eerste rapport was het product van twee onderzoeken, uitgevoerd door masterstudenten van de Theologische Universiteit Kampen en de begeleidende analyse uitgevoerd door Wijma en Wijma-van der Veen. Het eerste deelonderzoek was gericht op factoren die de mobiliteit van predikanten binnen de GKv beïnvloeden. De conclusie was dat voor predikanten roeping en roepingsbesef van sterk belang waren, maar dat schoolgaande kinderen en verhuismoehed redenen waren om niet in te gaan op een beroep. Het tweede onderzoek concludeerde dat vacante gemeentes eigenlijk niet bezig waren met roeping, maar meer met praktische zaken zoals financiën. De predikant hoefde volgens hen voornamelijk te preken en weinig pastoraat, catechese of leiding te geven.

In de omringende analyse zijn nog aanvullende kwantitatieve gegevens gepresenteerd. Hieruit bleek dat het aantal vacatures binnen de GKv nooit opgevuld kan worden door het aantal beschikbare nieuwe predikanten dat op de markt komt, maar ook dat de predikanten die populair zijn en beroepen zouden kunnen worden door gemeentes vaak zelf liever hun gemeente niet verlaten omdat ze in de leeftijd zitten dat ze schoolgaande kinderen hebben.

Om het kwantitatieve beeld van het beroepingswerk nog verder uit te breiden, is hierbij nog een analyse gemaakt van het aantal beroepen dat wordt uitgebracht en dat is geregistreerd op dominees.nl.

1. Methodiek

Bij de analyse van de dataset van dominees.nl is de volgende werkwijze gehanteerd. Ten eerste is contact opgenomen met dhr. Verkade, die de website beheert, om te vragen of zijn dataset gebruikt mocht worden. Hieruit bleek dat hij geen kant en klare dataset had liggen. Daarom heeft de auteur van de analyse (drs. M.J. Wijma-van der Veen) zelf dus de dataset geïmporteerd in Excel. Er is gekozen om de dataset terug te laten gaan tot 2009, dus tien jaar in het verleden. 2019 is niet meegeteld, omdat het jaar nog niet is afgelopen en het daarmee dus niet vergelijkbaar is met voorgaande jaren.

Als eerste stap zijn de denominaties, aangegeven in dominees.nl met verschillende afkortingen, samengevat in een kleiner aantal kerkverbanden. Deze samenvatting is beschikbaar in bijlage 1. Dit is gedaan omdat het aantal verschillende kerkverbanden in dominees.nl erg groot is en niet altijd hanteerbaar in de analyse. Ook werden sommige aantallen zo klein dat het voor de analyse niet houdbaar was om het onderscheid te handhaven. Voor de analyse zijn de PKN, HHK, CGK, GKv, NGK en Gereformeerde Gemeenten en oud-Gereformeerden behouden. De GKv en NGK zijn samengevoegd, omdat de NGK een dermate kleine groep was dat een aparte analyse niets opleverde. De groep oud-Gereformeerden bestaat uit de Gereformeerde Gemeenten in Nederland, de Oud Gereformeerde Gemeenten en de Vrije Oud Gereformeerde Gemeenten.

Daarna zijn de observaties verwijderd in de gevallen dat eenzelfde kerk eenzelfde persoon met dezelfde herkomst had geroepen. Vaak gebeurde dit twee keer, in opeenvolgende weken en het is niet helemaal duidelijk of dit dan ook daadwerkelijk een tweede beroep was of dat dit een idiosyncrasie is van dominees.nl. Bij het verwijderen van dubbele observaties zijn er 5798 observaties uit de dataset verwijderd. Hiermee bleven 7890 observaties over. Deze opgeschoonde gegevens zijn gebruikt om de analyse te maken die in dit rapport gepresenteerd wordt.

Er is in deze dataset ook een nieuwe variabele gegenereerd waarbij is uitgerekend hoe veel weken er zat tussen het eerste beroep van een gemeente en een tweede beroep. Dit om de vraag te beantwoorden hoe lang het duurt voor een gemeente om te herbezinnen als er een predikant een beroep afslaat. Dit is gedaan door iedere week zijn eigen nummer te geven (week 1 van 2009 is 1, week 52 van 2018 is 572). Om uit te rekenen hoe lang gemeentes doen over een nieuw beroep is een formule gebruikt om per gemeente te berekenen hoe veel weken er tussen de opeenvolgende keren zat dat deze gemeentes voorkwamen. Hierbij zijn uitkomsten van hoger dan 105 (dat is dus meer dan twee jaar) verwijderd, omdat het daarbij goed mogelijk is dat dat al een beroep is voor een volgende vacature.

Nadat de gehele dataset is geanalyseerd, is er ook een analyse gemaakt van de data van alleen de GKv, omdat dat de doelgroep is van het Praktijkcentrum. Daarbij zijn ook de dubbele observaties en de gegevens van 2019 verwijderd. Hier zijn het aantal beroepen per jaar in kaart gebracht. Ook is er een onderscheid aangebracht tussen kandidaten, dat zijn net afgestudeerde studenten die voor het eerst op de markt komen, en niet-kandidaten, dus predikanten die aan hun tweede of een volgende gemeente beginnen. Deze informatie is opgehaald uit de dataset zelf en aangegeven met een dummy-variabele, waarbij kandidaten zijn gecodeerd als 1 en niet-kandidaten als 0.

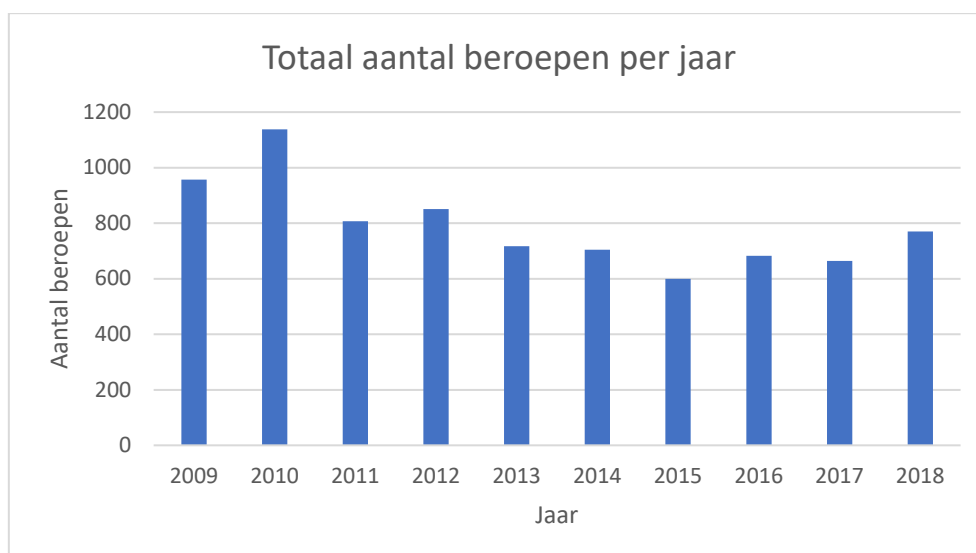
Ten slotte is ook de dataset van dominees.nl geïmporteerd waarin lijsten worden gegeven van het aantal kandidaten dat beroepbaar wordt gesteld. Bij deze kandidaten is de beschikbare informatie gebruikt om een analyse te maken. Daarbij is nog een extra variabele gemaakt waarbij is uitgerekend hoe veel dagen er zit tussen de datum van beroepbaarstelling en de intrededatum.

2. Analyse

2.1. Analyse van de hele dataset

Deze analyse is uitgevoerd aan de hand van frequentietabellen, kruisverbanden en beschrijvende statistieken. Daaruit blijkt het volgende beeld.

De eerste statistiek die hier wordt gepresenteerd is het totaal aantal beroepen per jaar. Dit is in de volledige dataset, dus ook met de kerkverbanden die verder niet zijn geanalyseerd:

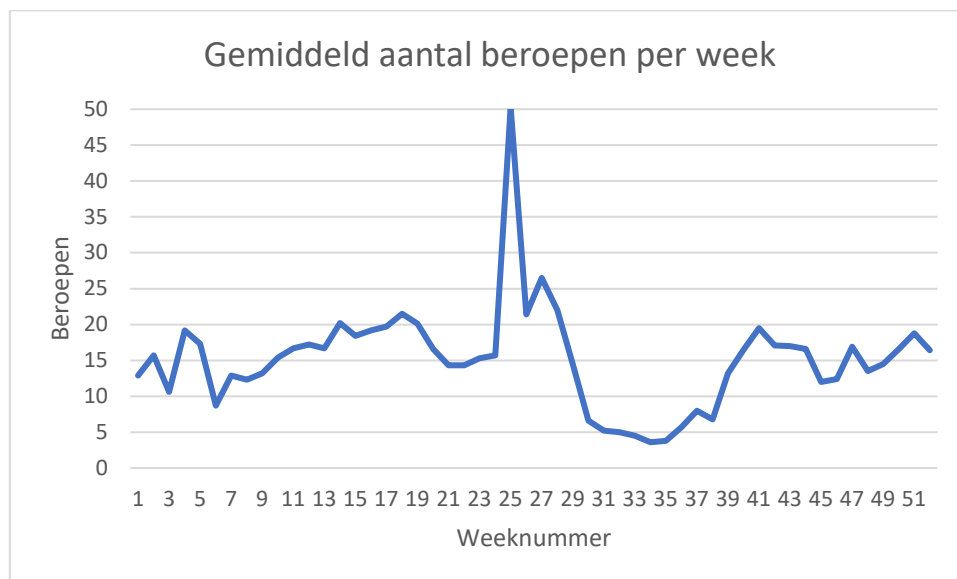

Figuur 1.1. Het totaal aantal beroepen van alle kerkverbanden per jaar

Uit figuur 1 blijkt dat het aantal beroepen per jaar niet stabiel is. 2009 en 2010 hebben hooguit het hoogste aantal beroepen gezien, met in 2010 zelfs meer dan 1100 beroepen in totaal. Daarna daalt het aantal beroepen echter, een trend die zich voortzet tot in 2015. Dit dieptepunt ligt op 600

beroepen in dat hele jaar. Daarna is het aantal beroepen wel weer opgeklimmen, naar 770 in 2018, maar verder ontwikkelingen zullen moeten uitwijzen of het aantal beroepen zal blijven stijgen.

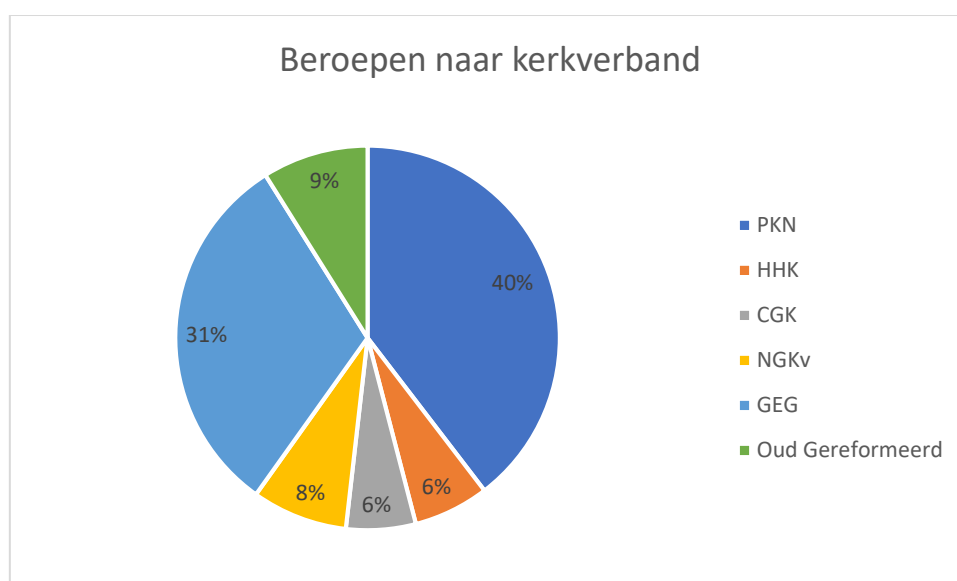
Daarnaast bleek dat het aantal beroepen fluctueert binnen het jaar:

Figuur 1.2. Het gemiddeld aantal beroepen naar weeknummer

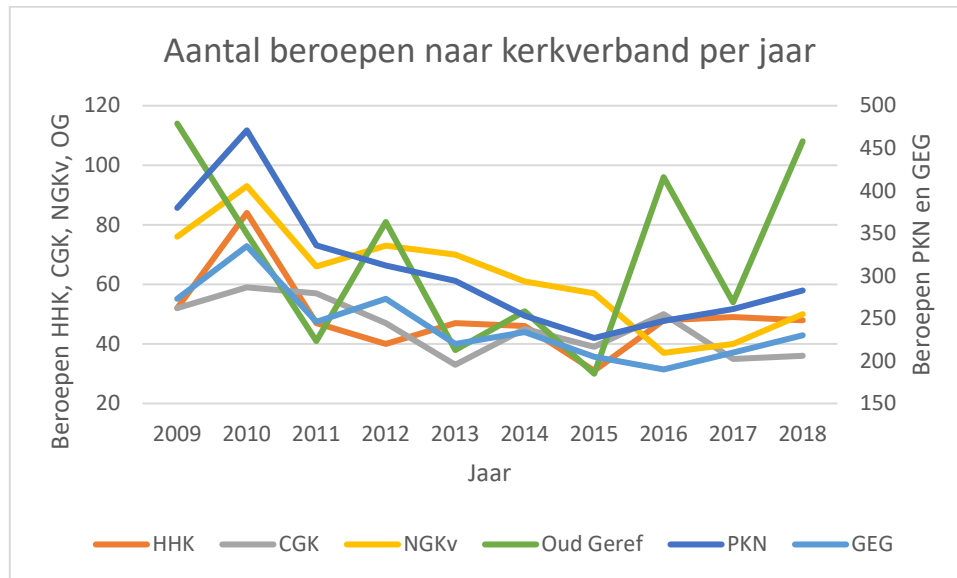
In figuur 2 wordt het aantal beroepen naar week gepresenteerd. In deze grafiek is het totaal aantal beroepen dat in ieder jaar per weeknummer wordt uitgebracht bij elkaar opgeteld en gedeeld door het aantal jaren. Interessant is dat er in een week gemiddeld vijftien beroepen worden uitgebracht, maar dat het aantal beroepen in weken 29 tot 38 erg laag ligt. Dit is ongeveer wanneer de zomervakantie van de scholen valt. Daarna gaat het beroepingswerk weer verder, maar ook weken 51-4 zijn lager dan anders, dus zo rond de kerstvakantie. Vooral opvallend is de piek die zich voordoet vlak voor de zomervakantie, wanneer er blijkbaar nog een aantal last-minute beroepen worden uitgebracht voordat de beroepingscommissies op vakantie gaan.

Naast de aantallen beroepen, wordt uit de dataset ook duidelijk welke kerkverbanden de beroepen uitbrengen. Zo kan in kaart gebracht worden welke kerkverbanden het meest beroepen:

Figuur 1.3. Het aandeel beroepen dat wordt uitgebracht door ieder kerkverband, 2009-2018

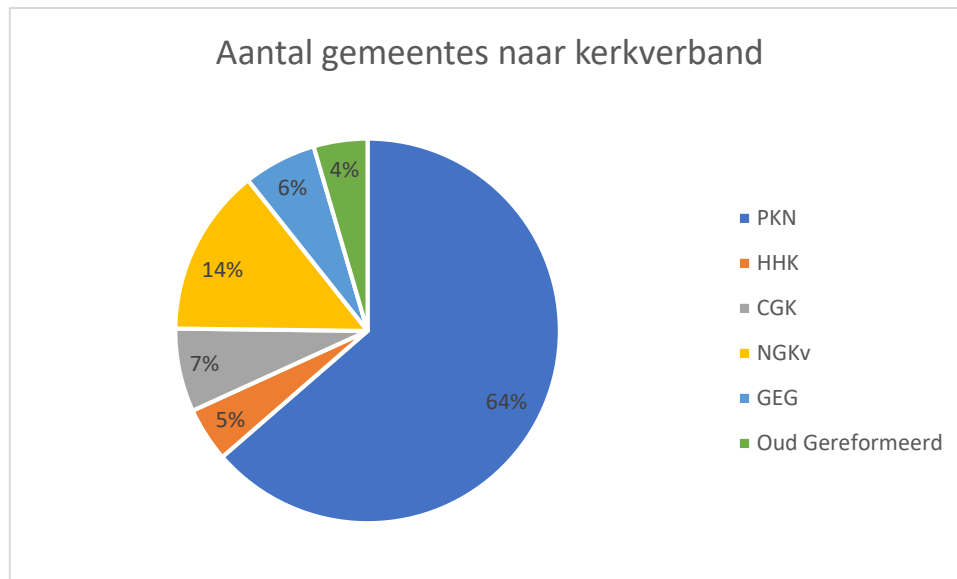
Hieruit blijkt dat de PKN het hoogste aantal beroepen uitbrengt, met 40% van het totaal aantal beroepen. Ze worden gevolgd door de Gereformeerde Gemeenten, met 31% van het totaal. De oud-Gereformeerden en NGKv hebben daarna het hoogste aantal, en de CGK en HHK hebben het minst. Deze verdeling is misschien niet verwonderlijk. Het is bekend dat de PKN een erg grote kerk is, met ongeveer 0.6 miljoen leden. Ook weten we dat de bevindelijke kerken met een predikantentekort kampen en mogelijk daarom veel beroepen. De verdeling per jaar verandert ook geleidelijk:

Figuur 1.4. Het aantal beroepen dat wordt uitgebracht in ieder kerkverband, naar jaar

Uit figuur 4 blijkt dat het aantal beroepen per kerkverband nog wel eens wil schommelen. De PKN en GEG zijn op een aparte as gezet (rechts van de grafiek) omdat daar zo veel meer beroepen worden uitgebracht dan in de andere kerken. Beide kerkverbanden vertonen echter wel een vermindering in het aantal beroepen dat wordt uitgebracht ten opzichte van andere kerkverbanden. Ook in de NGKv neemt het aantal beroepen behoorlijk af. De CGK en HHK blijven behoorlijk stabiel, maar de oud-Gereformeerden brengen een toenemend aantal beroepen uit.

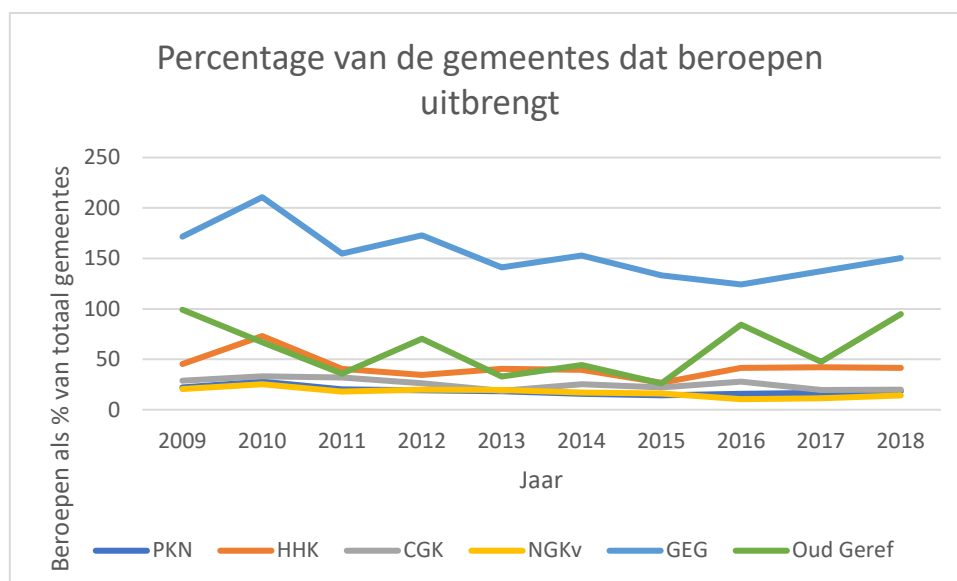
Een andere interessante conclusie die getrokken kan worden uit figuur 3 en 4 is dat de verdeling van het aantal beroepen over de kerkverbanden mogelijk niet representatief is voor de grootte van die kerkverbanden; hoewel de PKN inderdaad een grote kerk is, brengen ze naar verhouding veel minder beroepen uit dan andere kerken. De GEG heeft bijvoorbeeld ongeveer 107.000 leden, maar brengt naar verhouding veel meer beroepen uit dan andere, soms grotere, kerken. Helaas zijn niet van alle kerkverbanden ledentallen beschikbaar, maar het is wel mogelijk om het aantal plaatselijke kerken in kaart te brengen, als indicator voor het aantal predikantsplaatsen:

Figuur 1.5. Het gemiddeld aantal plaatselijke kerken per kerkverband, 2009-2018

Uit figuur 5 blijkt dat, vergeleken met figuur 3, de PKN en de NGKv relatief weinig beroepen uitbrengen voor hoe groot ze zijn. De PKN is 64% van alle kerken die meetellen in deze dataset, maar doet slechts 40% van de beroepen. De NGKv is 14% van de dataset, maar doet slechts 8% van de beroepen. De CGK (7% van de gemeentes en 6% van de beroepen) en de HHK (7% van de gemeentes en 6% van de gemeentes) zijn ongeveer representatief vertegenwoordigd. Het zijn vooral de Gereformeerde Gemeenten, die slechts 6% zijn van de gemeentes, maar 31% van de beroepen uitbrengen, die een nootwaardig verschil hebben tussen hoe groot ze zijn en hoe veel beroepen ze uitbrengen. Ook de oud-Gereformeerden, die 4% van alle gemeentes vertegenwoordigen, brengen 9% van de beroepen uit. Een minder groot verschil, maar wel significant. Een mogelijke verklaring is het predikantentekort in bevindelijke kringen. De predikantsopleidingen van deze kerken slaan een groot deel van de potentiële studenten die zich aanmelden af. De GGN, bijvoorbeeld, heeft tussen 1983 en 2010 slechts een predikant gehad die het gehele kerkverband bearbeidde. Daarom is het aantal vacante gemeentes binnen deze kerken waarschijnlijk hoger dan bij andere denominaties en worden er vaker beroepen uitgebracht.

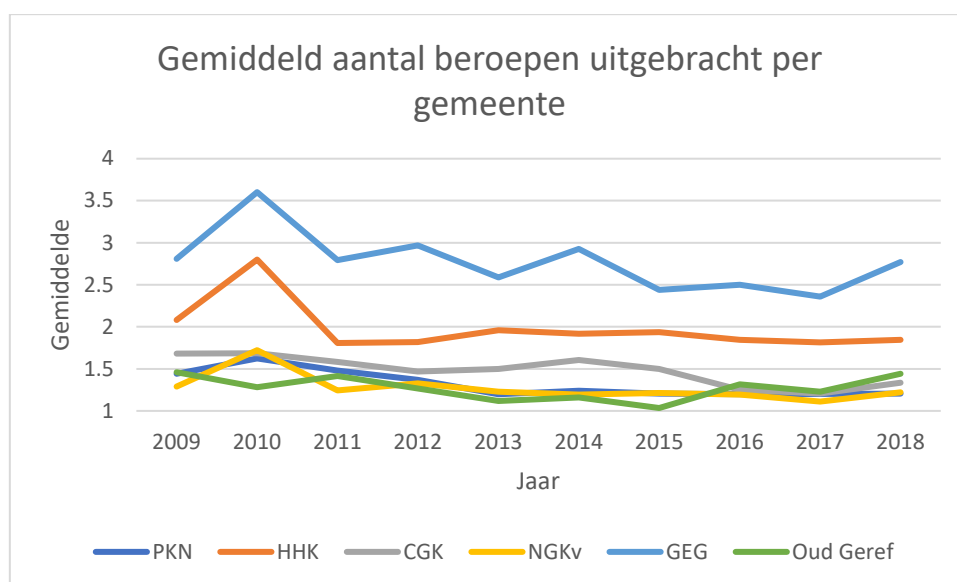
Het verschil tussen de kerkverbanden kan ook anders worden uitgedrukt, namelijk met het aantal beroepen als percentage van het aantal gemeentes. Als dit percentage hoger is dan 100%, worden er dus meer beroepen uitgebracht dan er gemeentes zijn.

Figuur 1.6. Het aantal beroepen als percentage van het aantal gemeentes per kerkverband

Hieruit blijkt ook weer dat de GEG veruit het grootste verschil heeft, met soms wel een aantal beroepen dat meer dan twee keer zo hoog is als het aantal gemeentes dat ze hebben. Ook de oud-Gereformeerden brengen in sommige jaren bijna net zo veel beroepen uit als er gemeentes zijn. De HHK heeft ook een relatief hoog aantal, met gemiddeld door de jaren heen 43%, en de CGK heeft gemiddeld een aantal beroepen dat 25% is van het aantal gemeentes. De PKN en de NGKv bungelen helemaal onderaan, met een percentage van respectievelijk 19% en 17%.

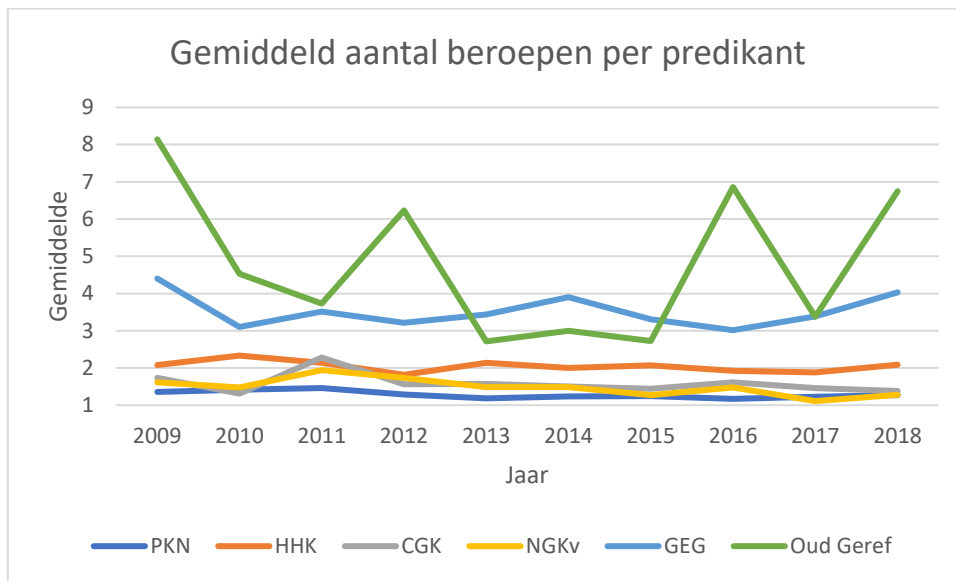
Zeker de resultaten van de GEG en de OG doen vermoeden dat er per gemeente meerdere beroepen worden uitgebracht voordat er een wordt aangenomen. Dit is ook in kaart gebracht, door het gemiddelde te nemen van het aantal keren dat iedere plaatselijke kerk voorkomt in de dataset:

Figuur 1.7. Het gemiddeld aantal beroepen uitgebracht per gemeente

Uit figuur 7 blijkt dat de GEG-gemeentes gemiddeld 2.5 tot 3.5 keer voorkomen in de dataset, dus dat er ongeveer drie beroepen worden gedaan door iedere gemeente in de periode van 2009-2018. De GEG wordt gevolgd door de HHK, met gemiddeld twee beroepen per gemeente. De CGK zit rond de 1.5, maar dat daalt rond 2016. De oud-Gereformeerde kerken stijgen juist naar 1.5 en de PKN en NGKv zitten samen onderaan met gemiddeld 1.3.

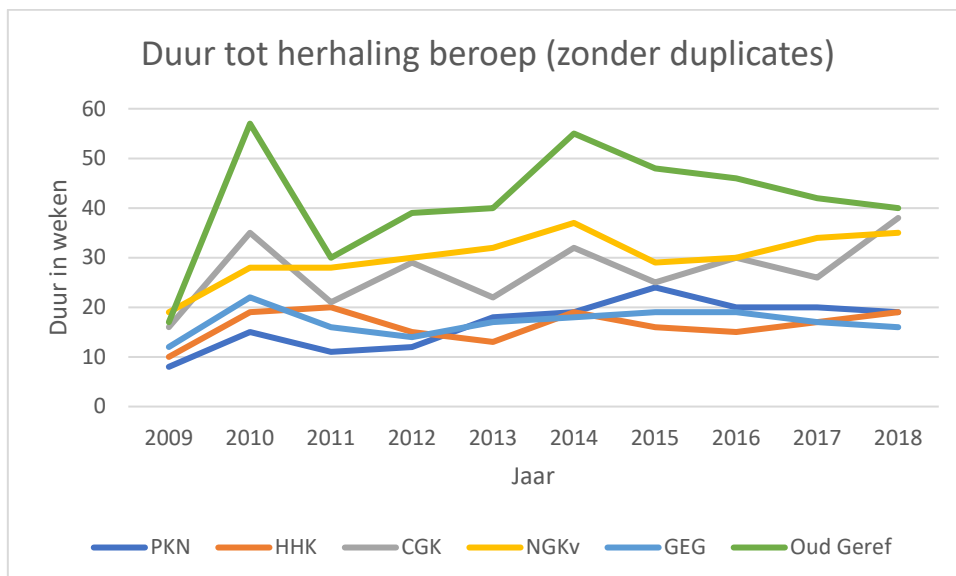
Ook het aantal beroepen dat op predikanten gedaan wordt kan op deze manier gepresenteerd worden.

Figuur 1.8. Het gemiddeld aantal beroepen uitgebracht per beroepen persoon

Hier hebben de oud-Gereformeerde predikanten de meeste beroepen, met soms zeven of acht beroepen per persoon. De GEG zit lager, rond of tegen de vier. De andere kerken zitten onderaan; in de HHK krijgen predikanten gemiddeld twee beroepen, in de CGK 1.5 en de NGKv en PKN weer onderaan met minder dan 1.3 beroepen.

Een volgende analyse die gedaan kan worden, is uitgevoerd aan de hand van de weeknummers en de jaren waarin de beroepen zijn uitgebracht. Daarmee is uitgerekend hoe lang het per kerkverband duurde voordat een gemeente opnieuw een beroep uitbracht als een predikant een beroep had afgeslagen. Daaruit komen de volgende gegevens:

Figuur 1.9. Het aantal weken dat een gemeente wacht tot ze een beroep uitbrengen op een andere predikant

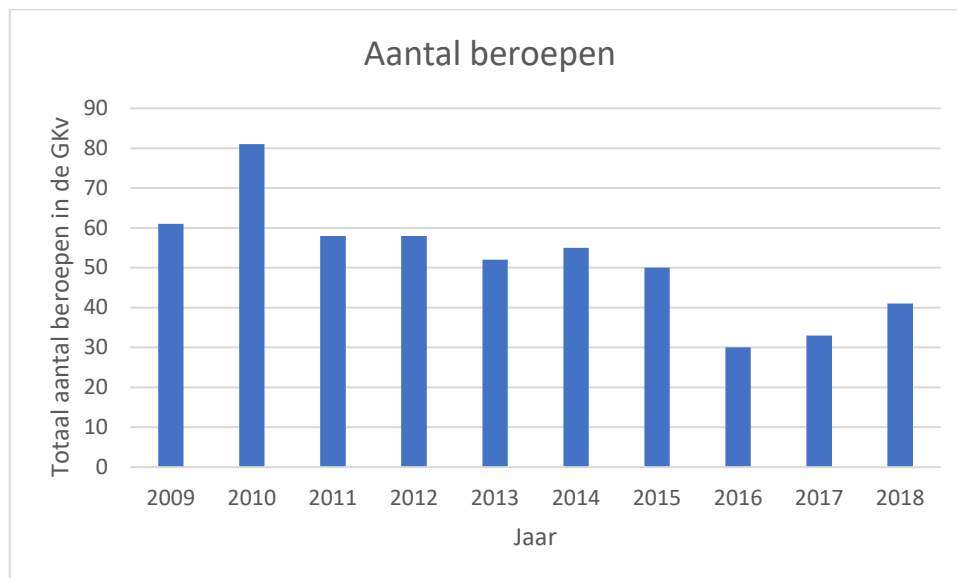
In deze eerste grafiek is de uitslag weergegeven zonder duplicaties. De predikanten die meerdere keren zijn beroepen door dezelfde gemeente terwijl ze nog in dezelfde gemeente staan, zijn hierin dus als één beroep meegerekend. Grafiek 1.9. toont aan dat oud-Gereformeerde kerken het langst

wachten met het opnieuw uitbrengen van een beroep, gemiddeld 41 weken. De NGKv volgt daarna, met gemiddeld 30 weken tussen beroepen. De PKN was in de eerdere jaren het snelst, met onder de tien weken, maar hun aantal is snel gestegen naar rond de twintig weken. Ook de CGK is erg vertraagd geraakt door de jaren heen, met 16 weken in 2009 en 38 weken in 2018. De HHK en de GEG blijven stabiel met respectievelijk 16 en 17 weken.

2.2. Analyse van de GKv-data

Nadat de analyse van de volledige dataset was voltooid, is een deel van de dataset geëxporteerd naar een nieuw bestand om daarop een onafhankelijke analyse uit te voeren. Het betreft de gegevens over de GKv, de doelgroep van het Praktijkcentrum.

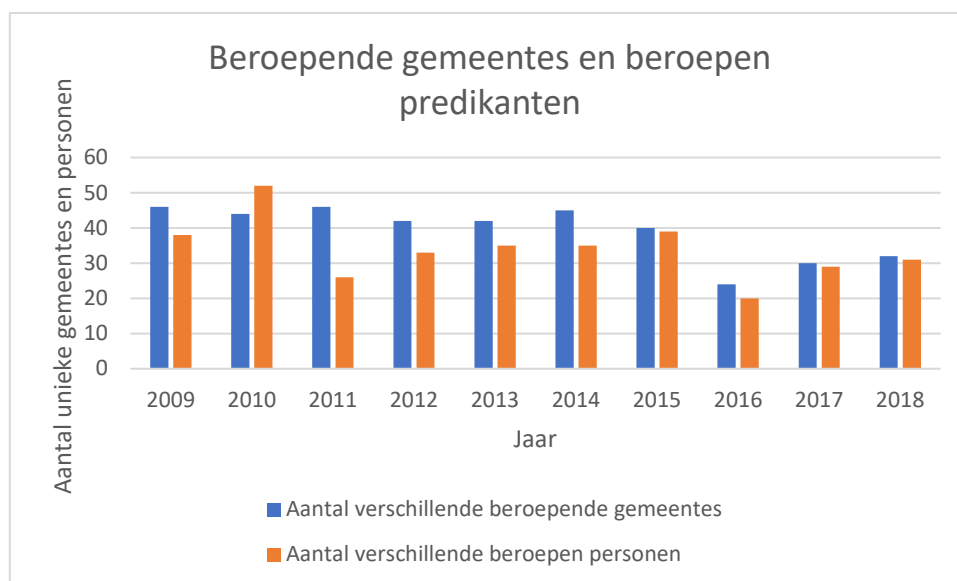
Het eerste gegeven dat hier gepresenteerd wordt is het totaal aantal beroepen dat is uitgebracht in de GKv door de jaren heen:

Figuur 2.1. Aantal beroepen per jaar in de GKv

De GKv volgt keurig de ontwikkeling die ook zichtbaar was in de gecombineerde dataset; een piek van beroepen in 2010, en daarna een afname die doorzet tot 2016 en zich wat lijkt te herstellen in 2017 en 2019. Gemiddeld zijn er in de GKv 52 beroepen per jaar gedaan, met 81 in 2010 als piek en 30 in 2016 als minimum.

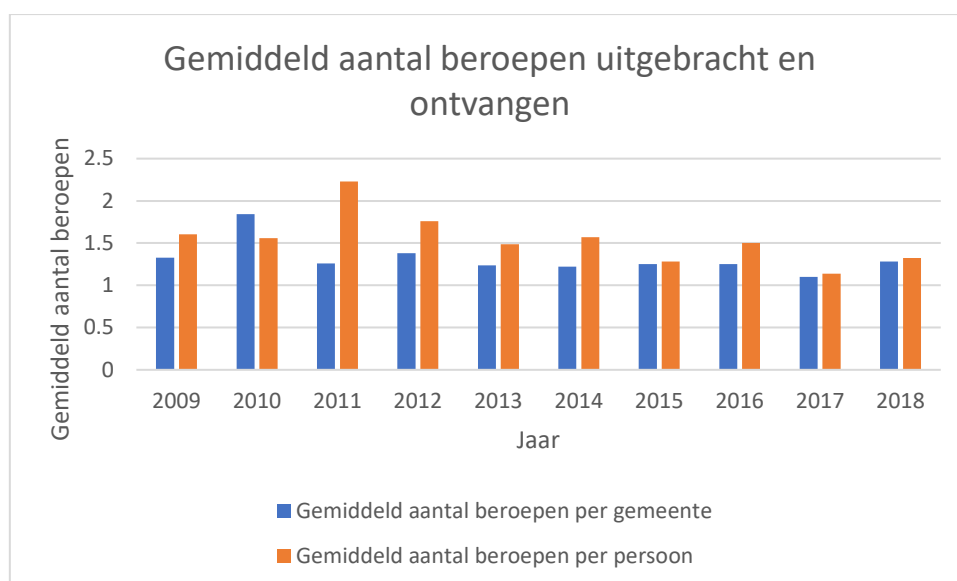
Daarnaast kan gekeken worden hoe veel gemeentes er hebben beroepen en hoe veel predikanten een beroep hebben gekregen. Omdat sommige gemeentes meerdere beroepen uitbrengen, en sommige predikanten of kandidaten meerdere beroepen ontvangen, kan dit aantal afwijken van het totaal aantal beroepen.

Figuur 2.2. Aantal unieke beroepende gemeentes en unieke beroepen personen

Uit figuur 2.2. blijkt dat er gemiddeld 39 verschillende gemeentes per jaar een beroep uitbrengen en 34 verschillende predikanten een beroep ontvangen. Een groter aantal gemeentes dan predikanten betekent dat er een overschot aan vacante gemeentes is, met niet genoeg predikanten om die vacatures op te vullen. De enige uitzondering hierop is het jaar 2010, toen 44 gemeentes beroepen uitbrachten op 52 predikanten. In dat jaar was er dus blijkbaar een predikantenoverschot. In 2011, daarentegen, waren er 46 beroepende gemeentes en 26 beroepen predikanten. Dit verschil is het grootst van alle jaren en zal betekend hebben dat er een grotere vraag was naar predikanten dan er aanbod was. Helaas is dit speculatief, want historische cijfers van aantallen vacante gemeentes en beroepbare predikanten ontbreken. Wel is bekend dat er in 2018 51 vacante gemeentes waren (Wijma & Wijma-van der Veen, 2019), waarvan tien gemeentes hadden aangegeven niet te beroepen. In 2018 zijn er 32 gemeentes geweest die beroepen hebben uitgebracht, wat impliceert dat er dus een deel van de vacante gemeentes is dat niet beroept, ook al hebben ze niet aangegeven dat niet te willen.

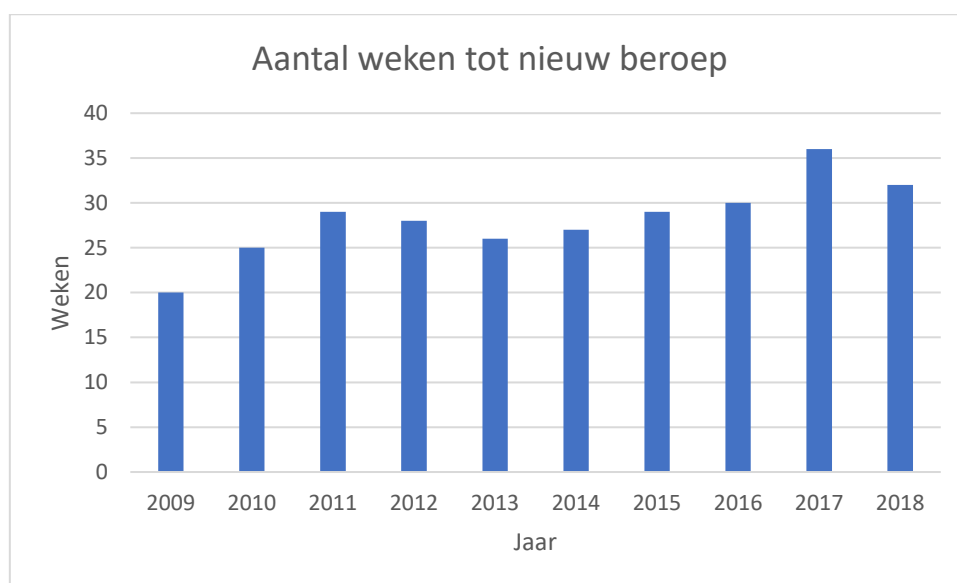
Anders weergegeven kunnen we ook laten zien hoe veel beroepen gemeentes gemiddeld hebben uitgebracht en hoe veel beroepen predikanten hebben ontvangen:

Figuur 2.3. Het gemiddeld aantal beroepen uitgebracht door gemeentes en ontvangen per predikant

Figuur 2.3. toont aan dat gemiddeld gemeentes 1.32 beroepen uitbrengen. Meestal wordt dus het eerste beroep dat wordt uitgebracht aangenomen. Voor predikanten is dat 1.55, dus er zullen net iets meer predikanten zijn die twee beroepen hebben gekregen dan slechts een. Dit verschil is interessant, want het toont aan dat predikanten vaak uit meerdere gemeentes kunnen kiezen. Het aantal vacatures is dus hoger dan het aantal predikanten dat beschikbaar is. De uitzondering hierop is 2010. In dat jaar lag het gemiddelde aantal uitgebrachte beroepen door gemeentes hoger dan het aantal ontvangen beroepen (1.84 en 1.55 resp.), wat betekent dat er vaker werd bedankt en predikanten dus meer keuze hadden uit gemeentes. Dit onderschrijft ook de gegevens die zijn beschreven in figuur 2.2., dat er in 2010 als enige jaar meer predikanten waren dan gemeentes.

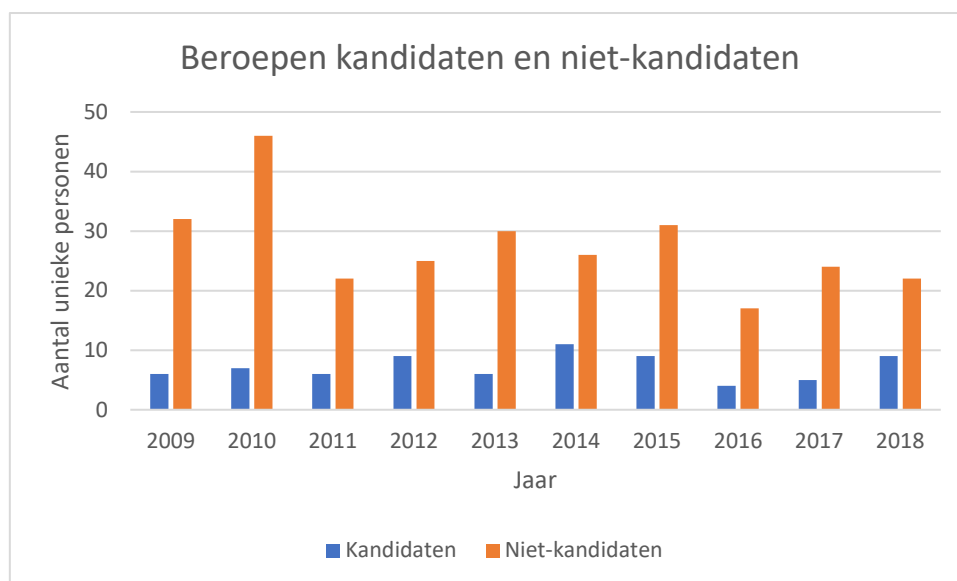
Een volgend gegeven, dat ook is beschreven in deel 2.1., is het aantal weken dat een gemeente heeft gewacht totdat ze een nieuw beroep uitbrachten nadat een predikant had bedankt:

Figuur 2.4. Het aantal weken dat een gemeente wacht tot het opnieuw uitbrengen van een beroep bij bedanken

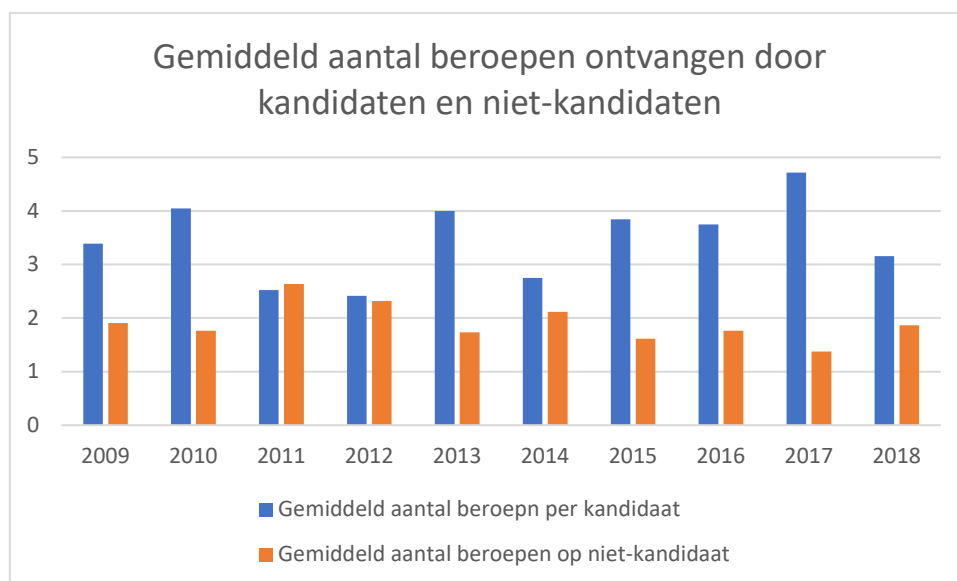
Hieruit blijkt dat het aantal weken dat ongeveer gewacht wordt, lijkt toe te nemen. Het begon met twintig in 2009 en eindig met 23 in 2018. Het maximum aantal was in 2017, toen gemeentes gemiddeld 36 weken wachtten. Voor de beeldvorming: dat is ongeveer acht maanden, dus bijvoorbeeld van april tot december.

Een laatste gegeven dat beschikbaar was voor het beroepingswerk binnen de GkV betreft de kandidaten. Dit zijn mensen die net zijn afgestudeerd aan de Theologische Universiteit en op hun eerste beroep wachten. In figuur 2.5. wordt aangetoond hoe veel beroepen worden uitgebracht op kandidaten en op niet-kandidaten. Hierbij moet er rekening mee worden gehouden dat er per jaar ongeveer tien kandidaten zijn op een predikantenbestand van ongeveer 250:

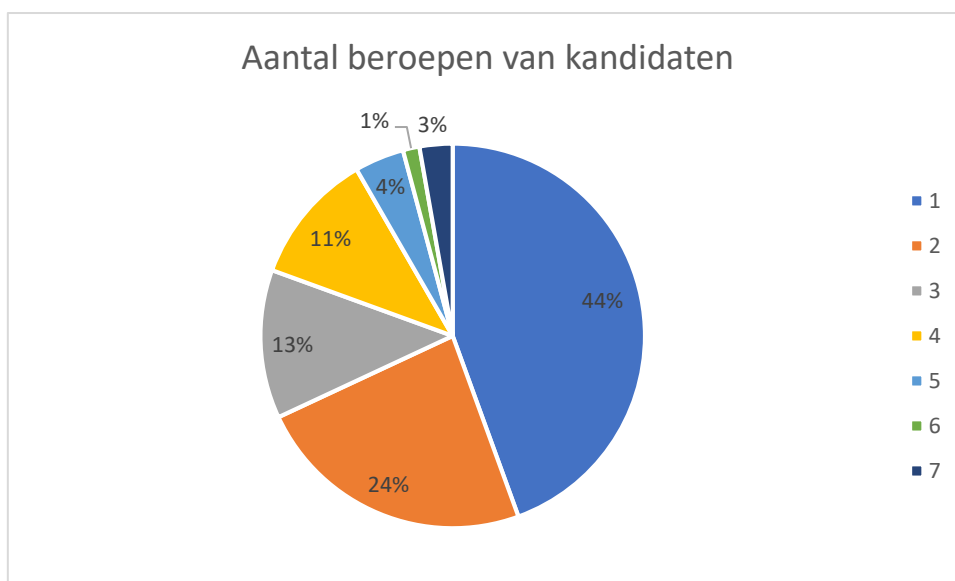
Figuur 2.5. Aantal unieke beroepen kandidaten en niet-kandidaten

Figuur 2.5. toont aan dat er inderdaad veel meer beroepen worden uitgebracht op niet-kandidaten, met gemiddeld zeven kandidaten die worden beroepen per jaar tegenover 28 predikanten die al aan een volgende gemeente toe zijn. Op zichzelf zegt dit nog niet zo veel, maar als het gemiddeld aantal beroepen in kaart wordt gebracht dat een kandidaat krijgt tegenover een oudere predikant, wordt al meer duidelijk:

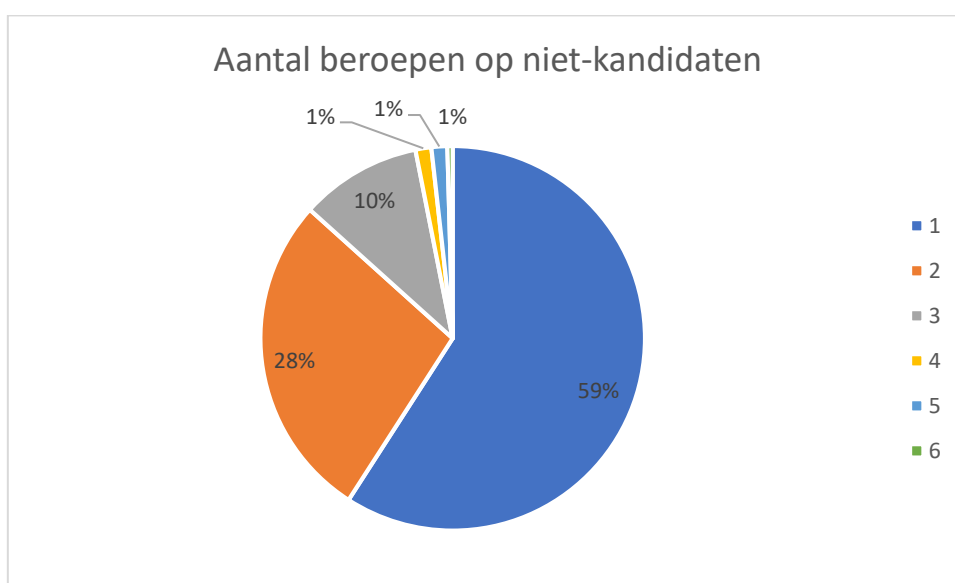
Figuur 2.6. Onderscheid gemiddeld aantal beroepen ontvangen door kandidaten en niet-kandidaten

Het gemiddeld aantal beroepen dat een kandidaat krijgt is duidelijk hoger dan gevestigde predikanten, met gemiddeld 3.46 tegenover 1.91 per persoon. Het enige jaar van uitzondering was 2011. Dat jaar kregen kandidaten gemiddeld 2.52 beroepen en andere predikanten 2.64. Over het algemeen zijn kandidaten dus redelijk in trek in de Gkv en kunnen ze voor hun eerste gemeente vaak kiezen uit meerdere aanbieders, hoewel bijna de helft maar één beroep krijgt:

Figuur 2.7. Het aantal beroepen dat een kandidaat krijgt binnen de GKv

Toch is er ook een aardig aantal kandidaten dat twee beroepen (24%) of meer krijgt (32%); zeker meer dan bij niet-kandidaten:

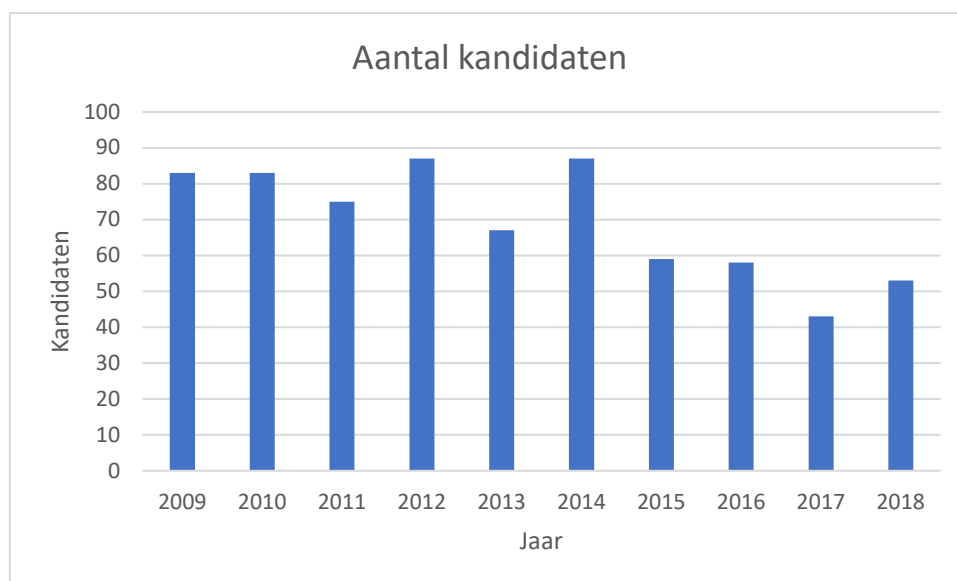
Figuur 2.8. Het aantal beroepen dat een niet-kandidaat krijgt binnen de GKv

Bij niet-kandidaten krijgt 58% een beroep binnen deze dataset. Dit lijkt erop te wijzen dat predikanten vaak het eerste beroep dat ze krijgen aannemen. 28% krijgt twee beroepen, en de overige 13% krijgt er meer dan twee. Dit is dus meer een uitzondering dan een regel.

2.3. Analyse van de kandidatendataset

In het vorige deel van dit rapport is het al besproken, maar er is ook nog een aparte dataset met informatie over kandidaten. In deze set, ook verkregen van dominees.nl, is opgesomd wie er beroepbaar zijn gesteld, binnen welk kerkverband, wanneer ze kandidaat zijn geworden en wanneer ze hun intrede deden. Daarvan zijn ook meerdere analyses te maken, die hieronder gepresenteerd zullen worden.

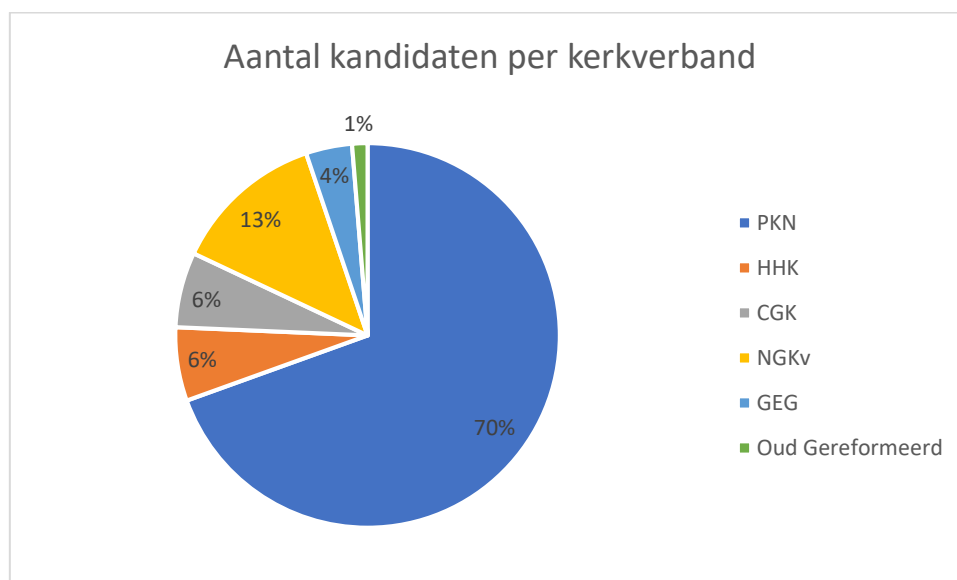
Het eerste gegeven is het totaal aantal kandidaten dat ieder jaar beroepbaar wordt gesteld:

Figuur 3.1. Het totaal aantal nieuwe kandidaten per jaar

Figuur 3.1. toont aan dat het gemiddeld aantal kandidaten per jaar ligt op zeventig, dus zeventig studenten die ieder jaar afstuderen en op de markt komen. Er zit wel variatie in het aantal. De hoogste aantallen zijn 83 of 87, in 2009, 2010, 2012 en 2014. Over het algemeen lijkt het aantal kandidaten echter af te nemen, met een gemiddelde van 79 per jaar tussen 2009-2013 en 60 tussen 2014-2018. 2017 is het absolute minimum, met 43 nieuwe kandidaten.

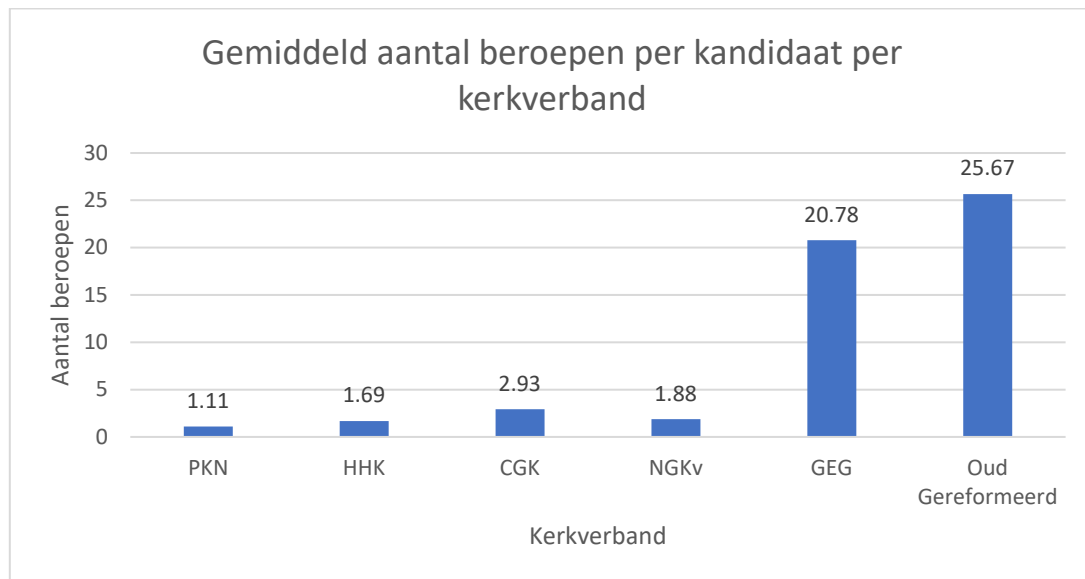
Het aantal kandidaten verschilt uiteraard ook per kerkverband, zoals duidelijk wordt in figuur 3.2.:

Figuur 3.2. Het totaal aantal kandidaten per kerkverband

De PKN heeft uiteraard weer het grootste aantal kandidaten, met 70% van het totaal. Per jaar hebben zij 48 nieuwe kandidaten, maar het aanbod neemt sterk af, van 62 kandidaten in 2009 tot 32 in 2018. In 2017 waren het er slechts 24. De NGKv heeft per jaar ongeveer negen nieuwe kandidaten en is hierin redelijk stabiel. De HHK en CGK hebben per jaar 4.3 of 4.4 nieuwe kandidaten, en de GEG en oud-Gereformeerden hebben er het minst, met respectievelijk 2.7 en 0.9 kandidaten per jaar. In vijf van de afgelopen tien jaren hebben de oud-Gereformeerden zelfs geen nieuwe kandidaten gehad.

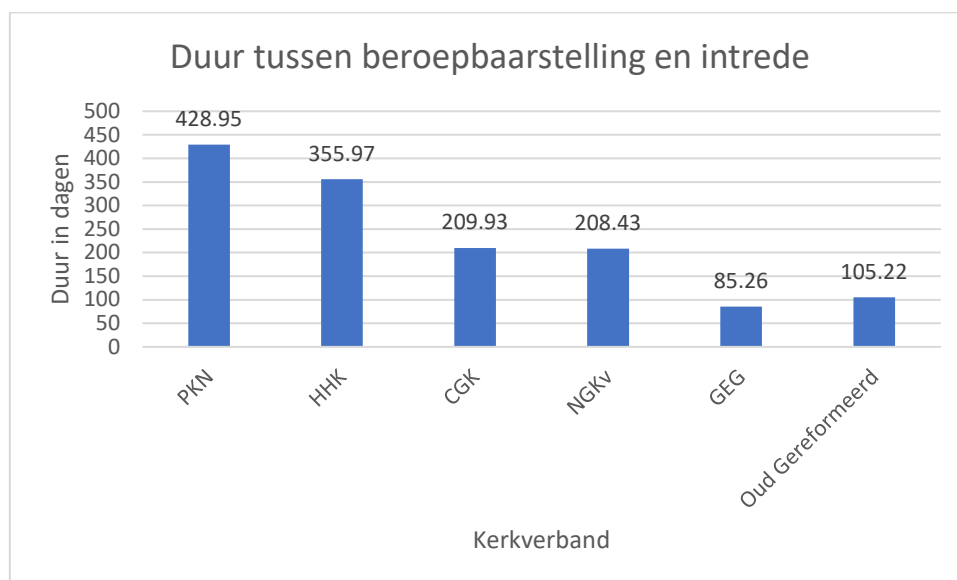
Het spreekt daarom ook voor zich dat kandidaten gemiddeld in de bevindelijk gereformeerde kerken het meest beroepen worden:

Figuur 3.3. Gemiddeld aantal beroepen per kandidaat per kerkverband

Met tussen de 20 en 25 beroepen per kandidaat steken de bevindelijke kandidaten inderdaad ver uit boven de rest. De CGK volgt met de meeste beroepen, en daarna de NGKv, HHK en de PKN als laatste. Een PKN-kandidaat heeft dus maar zelden meer dan één beroep wanneer ze afstuderen.

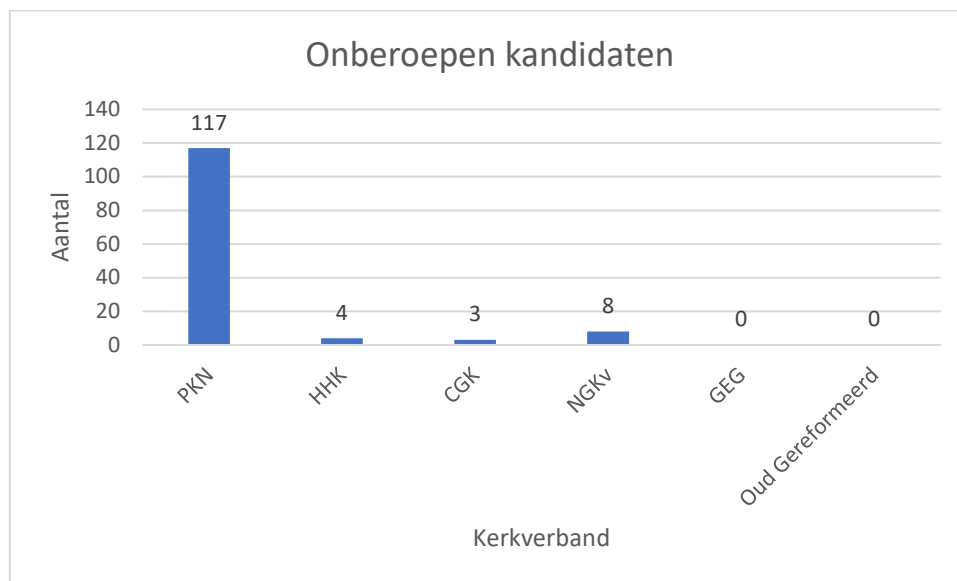
Daarnaast is het ook interessant om te kijken hoe lang het duurt voordat een kandidaat als hij beroepbaar wordt gesteld een beroep krijgt:

Figuur 3.4. De gemiddelde duur in dagen tussen de beroepbaarstelling van een kandidaat en de intrede

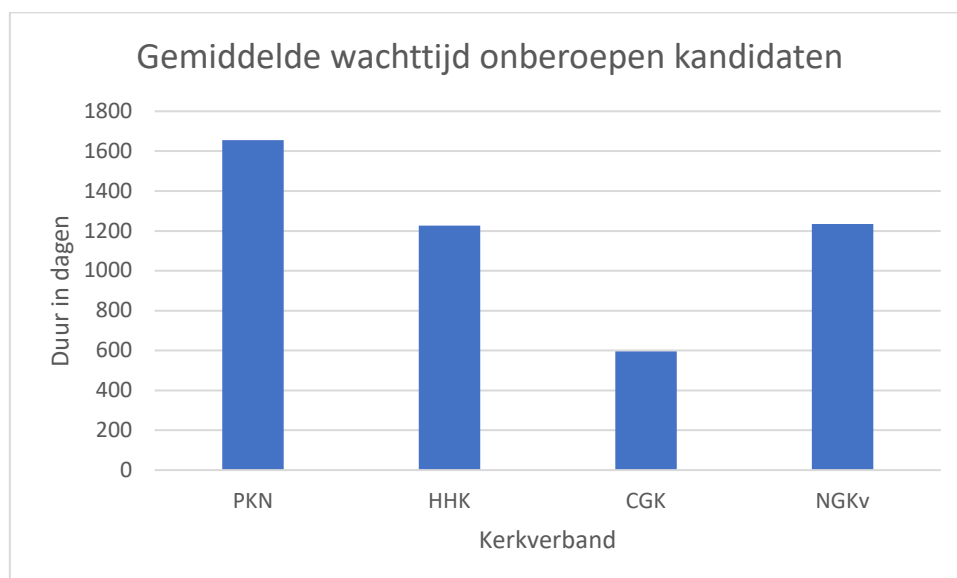
Hier steekt de PKN de kroon. Een kandidaat in de PKN doet gemiddeld pas 430 dagen na zijn of haar beroepbaarstelling intrede. Dat is 61.5 week, of veertien maanden. De PKN wordt gevolgd door de HHK, met 355 dagen (bijna een jaar) en de NGKv met bijna 210 dagen (30 weken of zeven maanden). Hetzelfde geldt voor de CGK. De GEG en de oud-Gereformeerde kandidaten kunnen het snelst aan de slag, met 105 dagen wachten in de oud-Gereformeerde kerken (15 weken of ongeveer vier maanden) en 85 dagen in de GEG (12 weken of drie maanden).

Daarbij is het ook nog mogelijk dat kandidaten niet beroepen worden. Ook dat is in kaart te brengen:

Figuur 3.5. Het totaal aantal onberoepen kandidaten per kerkverband

Ook hier heeft de PKN het hoogste aantal, hoewel 19 van de 117 kandidaten ook op dominees.nl geregistreerd staan als niet beroepbaar, om wat voor reden dan ook. Hetzelfde geldt voor één van de drie kandidaten van de CGK. Dan nog blijft er een aantal onberoepen kandidaten over; acht in de NGKv en vier in de HHK. Er is ook te berekenen hoe lang deze kandidaten al hebben gewacht tot het eind van 2018:

Figuur 3.6. Aantal dagen dat onberoepen kandidaten wachten op een beroep

In de PKN wachten onberoepen kandidaten al het langst, met meer dan 1600 dagen. Dat is 4.5 jaar. Ook in de HHK en de GKv wachten de kandidaten al erg lang, met gemiddeld 1230 dagen, of 3.5 jaar. In de CGK zijn de drie onberoepen kandidaten nog het minst lang beroepbaar, met 595 dagen, of ruim 1.5 jaar.

3. Samenvatting

Uit bovenstaande analyses kunnen verschillende conclusies verbonden worden. Uit de hele dataset blijkt dat het totaal aantal beroepen sinds 2010 behoorlijk is afgenomen, met een dieptepunt in 2016. Vanaf 2017 zijn de beroepen weer begonnen met toenemen. Door het jaar heen wordt beroepen, maar in de zomer- en kerstvakanties ligt het beroepingswerk stil. Voor de zomervakantie is vaak nog een piek in beroepen.

De PKN en NGKv naar verhouding met de grootte van het kerkverband het minste beroepen en de bevindelijke kerken het meest. Dit komt natuurlijk doordat de kerkverbanden heel anders zijn georganiseerd en de verhouding predikanten-gemeentes heel anders is, maar is toch noemenswaardig. De CGK en HHK beroepen naar verhouding gemiddeld.

Wanneer er wordt bedankt voor een beroep duurt het in de oud-Gereformeerde kerken het langst voordat er een nieuw beroep wordt uitgebracht, soms wel zestig weken. Ook in de NGKv duurt dit erg lang, namelijk gemiddeld dertig weken. Binnen de overige kerkverbanden is de duur tot een nieuw beroep sterk toegenomen. In de CGK van twintig tot veertig weken en in de PKN en HHK van tien tot twintig. In de Gereformeerde Gemeenten gaat het het snelst, met ongeveer vijftien weken.

De GKv op zich volgt deze trends aardig. Ook daar is een afname te zien in het totaal aantal beroepen met tachtig beroepen in 2010 en dertig in 2016. Het aantal begint nu weer langzaam toe te nemen. Er zijn meer gemeentes die beroepen uitbrengen dan er predikanten zijn die beroepen worden, wat erop lijkt te wijzen dat er meer vacante gemeentes zijn dan beroepbare predikanten. Daarnaast is gebleken dat kandidaten, predikanten die aan hun eerste gemeente beginnen, vaak meer beroepen krijgen dan predikanten die naar een volgende gemeente gaan.

Ten slotte is ook nog een analyse gemaakt van de dataset met kandidaten, waarin hun kerkverband, beroepbaarstellingsdatum en intrededatum zijn geregistreerd. Hieruit blijkt ten eerste dat het aantal kandidaten dat wordt opgeleverd afneemt. De PKN heeft het grootste aantal kandidaten en de Gereformeerde Gemeenten en oud-Gereformeerden de minste, wat ook verklaart dat kandidaten in die kerken gemiddeld 20 tot 26 beroepen krijgen voor ze ergens heen gaan. In de CGK krijgen kandidaten gemiddeld drie beroepen, in de NGKv en HHK twee en in de PKN net iets meer dan één. Gemiddeld moeten kandidaten tussen hun beroepbaarstelling en intrede in de PKN veertien maanden wachten tot ze aan de slag kunnen. In de Gereformeerde Gemeente gaat dit het snelst, met drie maanden, en in de NGKv moeten kandidaten gemiddeld zeven maanden wachten. Ook zijn er een aantal kandidaten die op het moment dat dit onderzoek werd uitgevoerd nog geen beroep hadden gekregen. In de PKN wachtten deze mensen gemiddeld 4,5 jaar, in de NGKv en HHK 3,5 jaar en in de CGK 1,5 jaar. Het fenomeen komt in de bevindelijke kerken niet voor.

Verwijzingen

Verkade, F. (2019). www.dominees.nl. Geraadpleegd op 28 maart 2019-10 april 2019.

Wijma, H., & Wijma-van der Veen, M.J. (2019). *Onderzoek naar mobiliteitsbeïnvloedende factoren bij predikanten en overwegingen van vacante gemeenten*. Praktijkcentrum: Zwolle.

Bijlage 1. Samenvatting van kerkverbanden

Afkorting	Samenvatting
bap	Evangelisch
cgk	Samenwerkingsgemeente
cgk-ngk	PKN
cgkv	Buitenlands
doops	Hersteld gereformeerd
elg	Oud gereformeerd
elk	ngkv
erkwb	
evan	
frc	
gg	
ggin	
gk	
gkh	
gkn	
gksa	
gkv	
gv	
hg	
hhg	
hwba	
naz	
ngk	
ogg	
pg	
prc	
prca	
rem	
veg	
vgk	
vgkn	
vhg	
vogg	
vpg	
vpkb	
vrijz	
waals	
wba	